

Folder wykonała grupa uczniów klasy V SP Nr 1
im. Jana Pawła II w Damnicy w roku szkolnym 2012/2013
ramach pomorskiego projektu edukacji morskiej

Julia Brzykcy
Aleksandra Iwaniak
Dalia Kulesza
Adriana Michalczyk
Martyna Oleszek
Aleksandra Słodzińska
Krystian Wiśniewski
pod kierunkiem Iwony Kłós



POMORSKI PROGRAM
EDUKACJI MORSKIEJ

Damnica, maj 2013 r.

Folklor, tradycje i zwyczaje mieszkańców krajów położonych nad Morzem Bałtyckim.



Morze Bałtyckie jest morzem śródziemnym, wokół niego
leży 9 krajów tworzących Region Bałtycki.

Każdy naród i państwo kulturuje swoje tradycje, zwyczaje
i folklor bo świadczą one o jego odrębności, tożsamości i kulturze.

Morze Bałtyckie i państwa nad nim położone tworzą region bałtycki. Polska jest jego częścią.

Państwo	Stolica	Religia	Język Grupa języków	
Niemcy	Berlin	Katolicyzm na południu i zachodzie, protestantyzm na północy	Niemiecki	Germańska
Dania	Kopenhaga	protestantyzm	Duński	
Szwecja	Sztokholm	protestantyzm	Szwedzki	
Finlandia	Helsinki	protestantyzm	Fiński	Ugrofińska
Estonia	Tallin	protestantyzm	Estoński	Bałtycka
Łotwa	Ryga	Protestantyzm-Łotysze Prawosławie-Rosjanie	Łotewski	
Litwa	Wilno	katolicyzm	Litewski	
Rosja	Moskwa	Prawosławie	Rosyjski	Słowiańska
Polska	Warszawa	katolicyzm	polski	

Godła państw leżących nad Morzem Bałtyckim



Polska

Haft Kaszubski



Haft kaszubski wyróżnia się przede wszystkim kolorystyką. Paleta barw składająca się z siedmiu głównych kolorów: trzy odcienie niebieskiego, czerwony, żółty, zielony i czarny do dziś jest ściśle przestrzegana. Podstawowym motywem występującym w haftce kaszubskiej jest motyw kwiatowy i roślinny.

Góralski strój ludowy



Każda grupa górali może poszczycić się własnym strojem ludowym. Obecnie najbardziej znanym strojem góralskim jest strój podhalański.

Wielkopolskie tańce



Tańce wielkopolskie cechują się dostojnością i powagą. Do typowych tańców wielkopolskich należy zaliczyć, wiaty, przodki, chodzone. Obecnie tańce te można oglądać jedynie w wykonaniu zespołów folklorystycznych, podczas różnego rodzaju uroczystości i festiwali ludowych.



Bigos – smaczne danie na bazie kapusty z dodatkiem warzyw, grzybów, kawałków kielbasy i wędzonego mięsa; tradycyjne danie polskie.

Litwa

Najbardziej znane potrawy:



Cepelinai



Skilandis



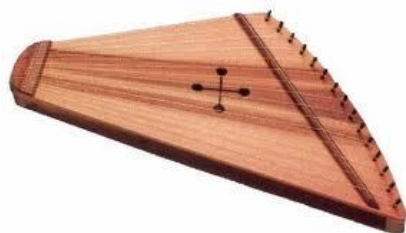
Chleb wileński

Muzyka ludowa

Litewska muzyka ludowa zachowała odrębność. Jednym ze starszych jej gatunków jest sutartinė czyli chóralny śpiew wykonywany przez kobiety podczas tańców. Śpiewom towarzyszy kantele czyli 5- lub 10- strunowa cytra o trapezoidalnym kształcie.



Sutartinė



Kantele

Stroje ludowe



Wielkanoc

Pierwszy dzień Wielkanocy na Litwie spędza się w rodzinnym gronie. W gości jedzie się drugiego dnia świąt. Symbolem Wielkanocy jest jajko. Ludzie wierzyli w jego moc leczniczą. Wierzono m.in., że zakopane w polu, zapewni dobry plon zbóż, pomoże w szybszym rośnięciu traw oraz zwierząt. Dawniej dzieci, po przebudzeniu pierwszego dnia Wielkanocy, znajdowały na parapetach okien prezenty: po dwa jajka. To jest Wielkanocny Podarunek.. Była nawet choinka Wielkanocna, a na niej gniazdo, do którego wkładało się jajka, papierowe ozdoby, zajaczkę, ciasteczka, kwiaty.



Święto Pieśni

Litwini są narodem rozśpiewanym, a pieśni towarzyszą Litwinom w życiu codziennym. Jeszcze teraz tysiącletnie pieśni rozbrzmiewają po litewskich wsiach. Latem, w lipcu co 4 lata Litwini obchodzą Święto Pieśni. Ostatniego dnia imprezy olbrzymi chór ponad 15 tysięcy śpiewaków, wykonuje pieśni ludowe oraz muzykę wokalną twórców współczesnych i historycznych.



Wileńskie kaziuki

Kaziuk- odbywający się od czterystu lat jarmark odpustowy w Wilnie w dzień świętego Kazimierza (4 marca)



Łotwa

Dainy - łotewskie pieśni ludowe.

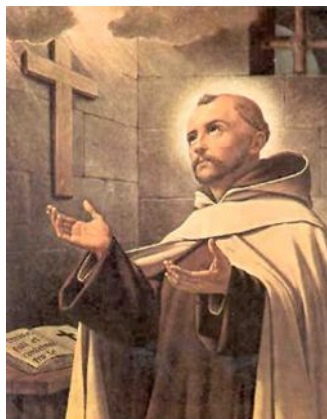


Formą podtrzymywania łotewskiej tożsamości narodowej były Święte Pieśni, w czasie których śpiewano tzw. dainy. Jest to wspaniały zbiór pieśni ludowych Dainas - zabytek z pierwszych wieków niewoli niemieckiej. Dainy to przeważnie krótkie, rytmiczne czterowierszowe strofki.

Niektóre sięgają czasów pogańskich, bowiem przebija z nich kult natury, przede wszystkim Słońca (Saule) i Księżycy - jego narzeczonego. Są pieśni przedstawiające cały żywot ówczesnego człowieka, cały dzień i wszystkie pory roku. Są też pieśni na święta pogańskie, chrześcijańskie, na święto duchów, na święto boga Ligo (później św. Jana). Są wreszcie pieśni sprośne, przysłowia i zagadki. Inne przedstawiają stosunki rodzinne i ich rozwój od porwania narzeczonej poprzez jej kupno, aż do małżeństwa.



Saule



Św. Jan – Bóg Ligo

Święta na Łotwie



Obchody Bożego Narodzenia nawiązują do kultu sił natury jako Święto Zimy (Ziemassvetki), mające swój początek w pogańskich obchodach przesilenia zimowego. Tradycja nakazuje aby w jego wigilię ciągnąć wokół domu drewnianą belkę, którą trzeba potem spalić jako symbol starego roku.



Mniej znane święto obchodzone jest 29 września, w dzień św. Michała czyli jesiennego zrównania dnia z nocą. Obchodzi się wtedy dożynki, pamiętające jeszcze czasy składania ofiary w postaci koguta lub barana bożkowi urodzaju Jumisowi.

Kuchnia łotewska

Bardzo dużą popularnością cieszy się zupa z chleba kukurydzianego i śmietany (maizes zupa). Łotysze jedzą dużo ryb, poławianych w Morzu Bałtyckim, a najważniejsza potrawa znad Zatoki Ryskiej to wędzone szprotki.



Estonia

Tradycyjny estoński strój ludowy



Ludowy strój kobiet składał się najczęściej z koszuli (sark, chame), pasiastej spódnicy, tkanego pasa oraz wierzchniej bluzki względnie serdaka bez rękawów (liistik). Dla ludowego stroju mężczyzn charakterystyczne natomiast były koszule, długie spodnie, kurtka oraz filcowe kapelusze a zimą futrzane czapki z nausznikami.

Święta Estońskie



Jednym z najważniejszych świąt narodowych Estonii jest obchodzony 24 lutego Dzień Niepodległości, upamiętniający podpisanie deklaracji o niepodległości w 1918 r.



W lutym Estończycy obchodzą też Vastapäev (coś na kształt polskiego tłustego czwartku), przypadający na wtorek przed Środą Popielcową. W ten dzień piecze się ciastka z bitą śmietaną oraz zjada wieprzowinę z kapustą lub grochem.



Wielkanoc w Estonii jest świętem wiosennym, świętem jajek i dobrego jedzenia. Szczególnie uroczysto obchodzony jest Wielki Piątek i Wielkanocna Niedziela. Ciekawym zwyczajem jest wiosenne stawianie wysokich huštawek przez młodzież. Huśtanie się na nich połączone jest ze śpiewaniem specjalnych piosenek, których refreny naśladują odgłos huśtania



1-go maja mieszkańcy Estonii świętują Dzień Wiosny (Volbripäev). W wieczór poprzedzający ten dzień, pali się majowe ogniska oznaczające koniec zimy i nastanie wiosny. Również na maj przypadają Zielone Świątki, czyli Zesłanie Ducha Świętego. Estończycy tak jak my palą lub topią marzannę.



W czerwcu obchodzony jest Dzień Zwycięstwa (23.VI), święto upamiętniające zwycięstwo nad Niemcami w bitwie pod Võnnu w 1919 r. oraz Jaanipäev (24.VI) – Dzień św. Jana, będący jednym z najważniejszych świąt w Estonii. W św. Jana rozpala się ogniska, wokół których zbiera się rodzina, przygotowuje się różne przekąski i szuka kwitnącego w tę noc kwiatu paproci.



Święta Bożego Narodzenia (Jõulud) w Estonii są wielowymiarowe i niezwykle „bogate”. Istotne daty związane z tymi świętami to: okres Adwentu trwający od początku grudnia do Bożego Narodzenia, dzień św. Tomasza - 21 grudnia i Dzień św. Kunda obchodzony 7 stycznia .

Estońska muzyka ludowa



Najstarszy przykład estońskiej muzyki stanowią runy czyli dawne ludowe pieśni epickie wykonywane często przy akompaniamencie strunowego instrumentu kantele. Typowe pieśni runiczne to pieśni pracy, związane z cyklem rocznym, pieśni weselne, oraz pieśni okolicznościowe.

Finlandia

ŚWIĘTA

28 lutego Finowie obchodzą **Dzień Kalewali**. Kalewala to fiński epos narodowy, zbiór starych pieśni tzw. run, które tworzą wspaniałą opowieść o dawnej Finlandii.



Święta Wielkanocne w Finlandii mają charakter bardziej świecki niż religijny, kojarzą się Finom z witaniem wiosny i dobrą zabawą. Choć w kościołach organizowane są wówczas liczne koncerty muzyki religijnej i klasycznej, procesje i nabożeństwa.

Noc Świętojańska - 23 czerwca, czyli **Juhannus** jest jednym z ważniejszych świąt w kalendarzu fińskim, w ten dzień rozpala się kilkumetrowe ogniska, a brzozywymi gałązkami przystraja się autobusy, domy i auta.



6-go grudnia Finowie obchodzą **Święto Niepodległości** upamiętniające odzyskanie niepodległości przez Finlandię w 1917 r. To najważniejsze święto narodowe w tym kraju, organizowane są wówczas pochody, wystawy sklepowe dekoruje się flagami narodowymi, a wieczorem w oknach zapala się dwie świeczki.



Święta Bożego Narodzenia w Finlandii są traktowane bardzo wyjątkowo. To państwo o głębokiej tradycji luterńskiej, stąd duży nacisk kładzie się na wiarę i obrzędy z nią związane. Przygotowania świąteczne zaczynają się już w listopadzie, ze względu na krótkie dni. 13 grudnia obchodzony jest Dzień św. Łucji, uważanej za ucieleśnienie dobroci, który ma przygotować ludzi do zbliżających się świąt. Przed świętami ubiera się choinkę, w oknach pojawiają się dekoracje, w każdą niedzielę Adwentu zapala się świeczkę, a w Wigilię obdarowuje się prezentami, zaprasza św. Mikołaja i spędza czas w gronie rodziny.

POTRAWY

W kuchni fińskiej wykorzystuje się przede wszystkim zboża i jagody. W tradycyjnej kuchni fińskiej bardzo powszechnie używana była rzepa. Tradycyjne fińskie potrawy są bardzo podobne do kuchni innych krajów skandynawskich oraz Rosji. Lecz fińskie dania są mniej słodkie niż szwedzkie. Finowie używają też mniej śmietany w porównaniu z kuchnią rosyjską.



Karjalanpaisti – jest to potrawa składająca się z gotowanego mięsa. Można powiedzieć, że jest to rodzaj fińskiego gulaszu.



Karjalanpiirakat – są to pikantne ciastka z żytnią skórką, nadziewane ryżem bądź niekiedy jęczmiennym puddingiem. Jest to rodzaj potrawy mącznej. Ma ona formę płaskiego, otwartego pieroga, złożonego z warstwy spodniej, wykonanej z ciasta z mąki pszenno-żytniej oraz warstwy wierzchniej – wykonanej z gotowanego ryżu lub puree ziemniaczanego. Można podawać ją na gorąco, wraz z sosem wykonanym z jajek i masła.

Dania z renifera – specjalnością w wielu fińskich, tradycyjnych domach, są potrawy ze smażonego mięsa renifera z jagodowym sosem. W niektórych restauracjach serwowana jest pizza z mięsa renifera, a nawet steki czy kiełbaski.

Graavilohi – jest to surowy łosoś, podawany z różnymi dodatkami. To typowa potrawa dla Finlandii, będącej krajem nadmorskim.

Ciepły chleb razowy – dobra potrawa na śniadanie, którą je się z masłem i z żółtym serem. Chleb podawany jest z bardzo zimnym mlekiem lub piwem fińskim.



CIEKAWOSTKI

Miasteczko **Rovaniemi** szczyci się tym, że jest miejscem zamieszkania **Mikołaja**. Pisane przez dzieci przed każdym świętami Bożego Narodzenia listy do św. Mikołaja, Santa Claus czy Dziadka Mroza często trafiają właśnie do tutejszego urzędu pocztowego. Szczodry Mikołaj wyrusza zaprzęgiem ciągniętym przez renifery w każde Boże Narodzenie, aby rozdawać prezenty dzieciom całego świata.

Sauna - narodowy fiński symbol, odgrywa szczególną rolę w życiu Finów. Zazwyczaj przebywa się w niej w towarzystwie rodziny lub przyjaciół, ale również bardziej nieformalne spotkania zawodowe mogą mieć tam miejsce.



Finlandia ma też swój wkład w kulturę światową. Na pewno każdy zna przygody **Muminków**, które zostały napisane przez fińską pisarkę - Tove Jansson.



W Finlandii można podziwiać **białe noce**. Żeby ich doświadczyć najlepiej udać się do Finlandii latem, a (dwie ostatnie dekady czerwca). Słońce zaczyna wtedy zachodzić około 22:30. Zachód słońca trwa około dwóch godzin. Zmrok zapada tylko na około dwie godziny.

Do niepowtarzalnych atrakcji Finlandii należy też **zorza polarna**. Zjawisko to występuje w zależności od aktywności magnetycznej Słońca zaś w Laponii można je obserwować przez całą zimę.



Szwecja

Dzień św. Łucji

13 grudnia to w Szwecji święto światła obchodzone na pamiątkę Sw. Łucji z Syrakuz. Święta Łucja, która nie chcąc porzucić swojej wiary, pozbawiła się oczu, stała się patronką dnia uchodzącego za najkrótszy w roku. 13 grudnia wyznaczał też początek adwentu, w związku z którym jeszcze przed nastaniem świtu zasiadano po raz ostatni przed świętami Bożego Narodzenia za suto zastawionym stołem. "Święta Łucja" w rodzinie zostawała najstarsza córka, ubrana na białą, w wianku z zapalonymi świecami, budziła rodziców, śpiewając tradycyjną włoską piosenkę "Santa Lucia", podając kawę, czerwone grzane wino (glögg) i pszenne ciastka z rodzynkami i szafranem zwane *lussekatter*. Tego dnia odbywają się pochody dzieci w białych strojach, z przewodzącą orszakowi dziewczynką przybraną w wianek z płonącymi świecami.



Pochód dziewczynek w dniu Św. Łucji



Glögg



Ciasteczka lussekatter

Konik Dala-symbol Szwecji



Konik Dala to ręcznie rzeźbiona i malowana figurka z drewna sosnowego. Nazwa pochodzi od regionu Dalarna w środkowej Szwecji w której jest wytwarzana. Ta mała zabawka stała się jednym z największych symboli Szwecji. Ludowa tradycja głosi, iż mały konik odpędza demony, dlatego wieszano go nad wejściem do domu. Historia strugania figurek wiąże się z losem drwali, którzy oddaleni od swoich rodzin w zimowe wieczory strugali zabawki dla swych dzieci.

Święto Midsommar

Obchodzone w pierwszą sobotę po 21 czerwca jest obok Bożego Narodzenia największym świętem szwedzkim. Jest to dzień bardzo radosny, oficjalne powitanie lata. Daniami tradycyjnymi są przede wszystkim potrawy ze śledzia i truskawki. Dzieci ubierają się w tradycyjne stroje, większość plecie wianki i zakłada je na głowę. Tego dnia stawiane są również drzewka świętojańskie, które mają formę krzyża, przybrane liśćmi, kwiatami i wieńcami.



Kuchnia Szwecji



Podstawę szwedzkiego menu stanowią ryby dziczyzna. Tradycyjnie solono mięso, łososia, śledzia, dorsza, szczupaka i węgorza. Do suszenia przeznaczano natomiast płastugi, molwy, sztokfisze, merlany, szczupaki, a także groch, chleb i mięso z renifera.

Tradycyjnym sposobem podawania posiłków jest stół szwedzki. W języku szwedzkim określa się go słowem *smörgåsbord*, czyli *stół kanapkowy*.

Tradycyjne domki szwedzkie



Ciemnoczerwone, drewniane domki wyróżniają się w szwedzkim krajobrazie. Na pierwszy rzut oka niektóre budynki w ogóle nie wyglądają jak drewniane, bo też takie jest zadanie czerwonej barwy. Ma udawać cegłę.

Dania

Legenda o fladze Danii

Według legendy flaga spadła z nieba 15 czerwca 1219 w czasie krucjaty duńskiego króla Waldemara II do Estonii. Z flagą w ręku wygrał bitwę niedaleko dzisiejszego Tallina. Przyjmuje się, że jest ona najstarszą spośród używanych obecnie w Europie flag suwerennych państw (pierwsza wzmianka w roku 1481). Flaga posiada różne wersje, a ich używanie jest ściśle regulowane prawem.



Flaga Danii



Ogier Duński

Ogier Duński

Ogier Duńczyk – legendarny rycerz i bohater narodowy Danii. Z postacią tą wiąże się legenda o rycerzu zaklętym w skale, który obudzi się, gdy przyjdzie potrzeba stanąć w obronie Danii. Według legend miał używać miecza imieniem Courtain.

Dania to kraj rowerzystów



Na rowerach jeżdżą wszyscy niezależnie od wieku i zamożności.

Boże Narodzenie

Boże Narodzenie w Danii jest obchodzone podobnie jak w Polsce. W Wigilię cała rodzina spotyka się przy wieczornej wieczerzy i obdarowuje się prezentami. Duńczycy śpiewają bożonarodzeniowe pieśni tańcząc wokół choinki – symbolu życia. Wigilia to również jeden z nielicznych dni w Danii, kiedy większość ludzi udaje się do kościoła na mszę. Dni 25 i 26 grudnia są odpowiednio nazywane pierwszym i drugim dniem Świąt Bożego Narodzenia. W czasie świąt Bożego Narodzenia rodzina i znajomi urządzają świąteczne obiady julefrokost.



Taniec wokół choinki

Urodziny królowej

16 kwietnia Duńczycy uroczysto obchodzą urodziny królowej Małgorzaty II. W tym dniu można osobiście zobaczyć Małgorzatę II i jej rodzinę na balkonie Pałacu Chrystiana IX, z którego dziękuje ona zgromadzonym tłumom za życzenia.



Niemcy

Boże Narodzenie



Święta Bożego Narodzenia w Niemczech obchodzone są w gronie rodzinnym. Przygotowania do świąt rozpoczynają się już cztery tygodnie przed wigilią. W większości domów wiesz się adwentowe stroiki z czterema świecami. W pierwszą niedzielę adwentową zapala się jedną świeczkę i co tydzień kolejną. Święta okazją do wspólnego muzykowania i śpiewania kolęd.

Wielkanoc



W Niemczech dzieci nie znają zwyczaju święcenia pokarmów i śmingusa-dyngusa. Równie popularne jak w Polsce jest święcenie pokarmów. Wielki Piątek, jest najważniejszym dniem obchodów Świąt Wielkanocnych. Jest to dzień wolny od pracy, przeznaczony na wspólne modlitwy. W Wielką Sobotę przed kościołami rozpala się ogniska. Następuje święcenie ognia.



Rozpoczęcie Roku Szkolnego



Rozpoczęcie roku szkolnego w Niemczech to dla sześciolatków niezwykle przeżycie. Tradycją stało się, że pierwszoklasiści na powitanie dostają prezenty. Przez pierwsze dwa lata uczniowie oceniani są opisowo. Prawdziwe oceny dostają trzecioklasiści. Najlepszą jest 1, najłabszej 6-tki nikt nie chce zostać.

Oktoberfest

Po niemiecku *Święto październikowe* – dożynki chmielowe organizowane w Monachium w Bawarii. Oktoberfest odbywa się corocznie od 1810 roku na przełomie września i października i jest jednym z największych na świecie festynów ludowych. W ostatnich latach przeciętna liczba odwiedzających wynosiła sześć milionów ludzi.



Rosja



Matryoszka

rosyjska zabawka, złożona z drewnianych, wydrążonych w środku lalek, włożonych jedna w drugą. Pierwsza powstała ok. roku 1890.

Gżel

styl artystycznej ceramiki pochodzący z podmoskiewskiej miejscowości Gżel. Gżelskie naczynia z niebieskim wzorem na białym tle zdobyły ogromną popularność tak w Rosji, jak i na całym świecie.



Chochłoma

to malunki na drewnie. Kolory chochłomskiego stylu to czarny, czerwony i złoty. Chochłomskie wyroby – to czasze, wazony, łyżki, meble i komplety naczyń do lodów i miodu.



Rosyjskie stroje ludowe



Czastuszki- krótkie, żartobliwe piosenki rosyjskie śpiewane przy akompaniamencie bałajki lub akordeonu.



Architektura ludowa- drewno, glina i strzechy były podstawowymi materiałami budowlanymi



Rosyjskie kościoły - cerkwie

Cechą, która odróżnia cerkwie od innych budynków jest jej pokrycie kopułami. Kopuła jest symbolem nieba, Boga, świętych i świata anielskiego. Na każdej kopule umieszczony jest krzyż, co oznacza, iż cerkiew oddaje chwałę Jezusowi Chrystusowi.

